

Városképi feliratok

AMI SZOKVÁNYOS, AMI JELLEGZETES ÉS AMI KÜLÖNÖS

Maczó Péter

**A legnehezebb dolog,
láttni azt, ami
a szemünk előtt van.**

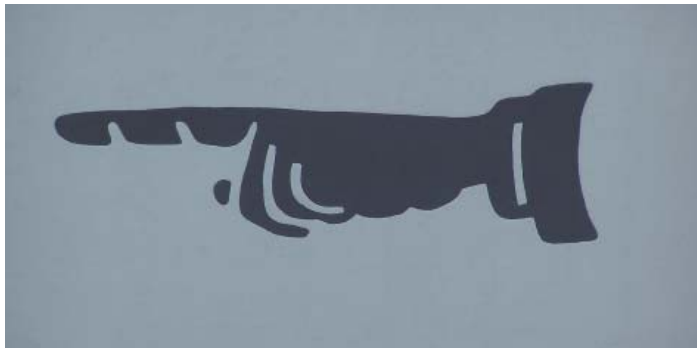
GOETHE

A városképi feliratok legalább annyira meghatározó képi elemei egy urbanizációs területnek, mint maguk az épületek. Némelyikük már a ház építésekor felkerül, mert erre a célra készül: gyár, irodaház, bevásárlóközpont, színház esetleg uszoda lesz. A tulajdonos és a felhasználó az építkezés során hirdeti is – itt nyílik...

Ha ilyesféle beruházásról van szó, akkor igen gyakran maga az épület is egy meghatározott stílust követ. A cégfilozófia szerint. Gondoljunk csak az alacsony árfekvésű szupermarketekre, amelynek földszintes fehérfalú épületeit tulipiros cserép borítja: az üzlet az angol aprópénzről kapta a nevét. Tökéletes marketing!

A látvány is mindig azonos elemekre épül, ahogyan a nagy olajtársaságok benzinkútjai is markáns karaktereket mutatnak – már az odavezető úton –, többemeletnyi, oszlopra tűzött, világító emblémájukkal csalogatva az úton lévőket.

Látványukat jól azonosíthatóvá teszik meghatározó színű logóik és reklámfelirataik. Ha aztán odagördülünk, a többi

pelnek. A plasztikus feliratoktól a mélymaratott képekig, az ívelt modulrendszerként tervezett és alulemezre gravírozott információtól a hozzánk közelebb álló szitanyomtatásig a megvalósítás széles palettájáról lehet(ne) választani... Nyilván a hely, a téma és a tervező grafikus stílus szerint.

Bemutatott példánk honi válaszok, és csak remélem, a különbséget a jó és funkcionális és a szinte alkalmatlan, ronda között ki-k meglátja, még ha hétköznapjainkban – sajnos – nem is vesszük észre.

A városképi feliratok egy nagy közösség élő információs hálózata, amely a tömegközlekedésen túl az épületek mindenfajta feliratozására kiterjed. Túlnyomó részük céges és reklám jellegű információ. Ezek nagy része változó. Van amelyik pár

Képaláírásként itt csak annyit: az első képen látható szigorú kifliujj valamennyi I. kerületi utcátábla díszé...

Alatta az irányjelzés határozott módja, az országúti tábla, amely az Outlet áruház bejáratához kalauzolja az autótól érkező vásárlókat.

Az áptolt benzinkút (az ártól függetlenül) vonzó is lehet.

már a szokásos: üzemanyagárakat közlő óriás hirdetőtáblák és töltőállomások azonos technológia szerint – világszerte. Szinte csak fizetnünk kell...

Pedig apróbb részleteikben is számos az eltérés.

A hivatalos információk (és nem a kútkezelők illegális alkalmi cédulái!) egy nemzetközi rendszer, a cégarculat szigorú előírásai szerint készülnek, modulelemekből állanak és kontinenseken át azonos módon alkalmazzák őket. Ami eltérés lehet, az csakis a szöveg nyelvezete, nem a betűtípusa és a tipográfiája.

Itt kell megjegyeznünk, hogy az információs design legtöbb felirata, piktogramja és jelzése nem a hagyományos nyomdai eljárással készül, a legtöbbnek az anyaga időtálló kell legyen, és kivitelezésében különböző technológiai eljárások szere-

Tradicionális, régi és régiesen nosztalgizáló új házzszámablák. A városképi információ első elemei voltak hajdanán, amikor még a településen utcanevek nélkül sorba számozták a házakat. Ennek a lajstromozásnak sok helyen egyáltalán nem örültek, mert a bevonultatás számára készültek a nyilvánartások.

hónapig marad, mások évtizedekig kitaranak. Sőt, már rég nem ott és nem azt találjuk, de a szöveg még nem kopott el. Van mikor az épületre ragasztott elnevezés is tovább él – a nép nyelvén. (A hatvanas években is meg tudtam mondani, hol voltak a 2. világháború előtt Julius Meinl delicates üzletek. Aztán a rendszerváltás környékén újra lettek – még ha nem is ugyanott –, és azóta megint eltűntek.) De ilyen a pesti New York palota, a Grescham vagy a budai Ybl kioszk, amelyek tulajdonosa és funkciója többször változott.

A város történetét lakói és a továbbélő épületek őrzik leginkább.

Tipográfia és építészet összekapcsolódnak: szinte alig találunk olyan házat, amelyen ne lenne valamiféle jel, grafikai jellegű véset vagy felirat. Manap-

ság már nincs ház házzszám nélkül, amelyek – valljuk be – néha inkább csúfítják, semmint dekorálják az épületet. A csengő vagy a lakók névsora a kapu mellett olyan, mint egy névjegy. Azok között is gyakran találhatunk csapnivaló kompozíciókat, amelyek éppen a tájékoztatás és az információ szintjén hagynak kívánnivalókat maguk után.

Az írás kultúrája és az építészeti stílusok szorosan kapcsolódnak. Persze nem arra kell gondolnunk ilyenkor, hogy ha gótika, akkor gót betűk! A gondos tipográfia gazdagít. Harmonikus kapcsolatban van az épülettel. Kontrasztja vagy épp visszafogottsága, lágyan ívelt betűi vagy kemény karakterei afféle díszítő stílusjegyek.

A régi korok mives szövegeit azonban gyorsan változó ko-

Elég csak egy kicsit merészebbnek lenni, és a téglaburkolatú új irodaház tipográfiai képe modern ízével sajátos stílust ad az épületnek. A megállító tábla, az üvegajtón terpeszkedő, mégis diszkrét házzszámjelzés és a lift előtti belső információ játékos megmozgatásával elegendő eszköz a tervező számára.

runk gyakran összecsapott, elvetélt pillanat szülte, gyenge, ámde harsogó reklámleleményei váltották fel, amelyek sokszor figyelmen kívül hagyják – mi több pusztítják – az épület architektúráját.

A kifejezés, információs design a funkciót és a funkció jellegét is jelöli egyszerre: általában az épületen, intézményen, esetleg létesítményen belüli tájékoztató rendszert értjük alatta. Előfordul, hogy tévesen értelmezik és használják. Ezekben az esetekben, valódi tartalmával ellentétben, az informatika nem jelzője, hanem jelentése a szónak, vagyis nem a látvány mint design, hanem a közlés mint információ kap hangsúlyt.

Jobb esetben a rendszer orientál, vagyis logikusan szelektál, diszkrétan közöl, sőt kiemeli a tájékoztatás szempontjából

Ön itt áll! A kérdés csak az, hogy hová igyekszik. Kedvére választhat...

Útbaigazító információs táblák Szombathelyen (nagy kép), a budai várban, a köztársasági elnöki palotánál, az óbudai Duna parton és Biatorbágyon az autópút mentén. Információs design – ha a szó használatát: design nem tartanánk ezekben az esetekben túlzónak.

lényegeset. Láttatja, mintegy felkínálja magát. Máshol erőteljesen, esetenként kellemetlen módon az előtérbe tolaszik. Persze nem ok nélkül: reklámfeladatai vannak! Megfelelő, kulturált alkalmazásaiban azonban visszafogott, és csak annyira mutatja magát, amennyire szükséges.

Az orientáció igen kifejező szó, latin eredete és felsejlő értelme alapján mintegy visszatal az ősi kapcsolatra: Orient – amerre a Nap felkel. Egy csillagkép is ezt a nevet kapta, hogy a sötét éjszakában utunkat mutassa, vezérlő csillagunk legyen...

Orientáció, vagyis prózaiban tájékozódás. Jelentését kiterjesztve viszonyulás is. Van, akinél ez adottság, másoknál kincs, amely nélkül nem találnák meg helyüket a világban. Nem pusztán helymeghatáro-

A múzeum látogatói részére felállított kétnyelvű tájékoztató tábla a hely hangulatát adja vissza: markáns betűválasztás, kicsit rusztikus kivitel, de mindenképp stílusos és hasznos akkor is, ha minden fontos látnivaló egy irányban található.

zás, öntudat és öngazolás: itt vagyok, erre tartok, így érem el a célokat!

A legnagyobb hatalom az idő. Nincsenek új dimenziók, de vannak nehezen teljesíthető célok, és meg kell felelnünk. Magunknak és a kitűzött céloknak. Innen oda, és még pontosabban. Amikor már nem elég a nyíl, mint ősi jel.

Az utakat kijelölni, megtanulni, azon végigmenni az emberiség haláláig tartó feladata. Néha az életben maradása függött ettől, és néha még ma is... Vannak kisebb csomópontok és nagy kereszteződések. A közlekedésrendészet jelei csak egy felület ezek közül, amellyel akkor találkozunk, ha épp úton vagyunk. Nem is annyira a cél, mint inkább az elérés módját, az utazást segítik.

Talán még nagyobb kihívás azonban egy kórház, egy sport-

létesítmény, egy sokpavilonos kiállítás és vásár vagy egy repülőtér – szinte percnként változó – ezernyi látogatójának informálása.

Így érkezünk el az ókori útjelző kövektől a nagyvárosi útvonaljelzéseken át napjaink városképi felirataig és az épített emberi környezetben belül a tervezett, modern infodesignig.

Bár már vannak rendelkezések, amelyek a mozgássérültek segítésében előírják a járdák akadálymentesítését, mégis ritka és példamutató, hogy egy metró állomás rekonstrukciójánál már liftet találunk, és a Gravoform cég a vakok számára is használható infotérképeket készített.

